

Hocalı Soykırımı

Boran AZİZ

(Aktaran S. Şimşir)

IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2014, 237 s.

Merve Üner*

Eser, Genel Türk Tarihi sahasında önemli çalışmalarıyla tanınan S. Şimşir tarafından Türkiye Türkçesine çevrilmiştir. Kitabın yazarı Doç. Dr. Boran Aziz'dir. Ülkemizde Hocalı Katliamı'na dair geniş kapsamlı bir çalışma olmaması da bu eserin günümüz Türkçesine çevrilmesinde etkili olmuştur. Fen-Edebiyat Fakültelerinde lisans ve lisans üstü öğrenim gören öğrenciler için bir ders niteliğinde olan bu eser, 2014 yılında IQ Sanat Yayıncılık aracılığıyla okuyucularına sunulmuştur.

Eser bu alanda kullanılabilecek bir başvuru niteliğindedir. Kitabın dış kapağında Ermenilerin Türklere yaptığı zulmü ifade eden resimler yer almaktadır. Gerek anlamlı resimleri , gerekse kitap için seçilen renk dış kapağın başarılı bir görüntüde olmasını sağlamaktadır. Kitabın arka kapağında ise o dönemdeki kan dondurucu olaylara şahit olanların sözlerine yer verilmiştir.

Kitaba kısa bir ön sözle başlanılmış, konu başlıklar halinde bölümlere ayrılmış ve kitabın sonunda bir de kaynakçaya yer verilmiştir. Eserin içinde çok sayıda bu vahşeti içeren fotoğraflar kullanılmış olup, bunun yanında Hocalı Soykırımı ile ilgili senetler ve gizli raporların vesikasına da rastlanılmaktadır.

---

* *Doktora öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi*

Yazar kitabın giriş kısmında Hocalı kasabasının tarihinden, coğrafi yapısından, halkın geçim kaynaklarından, medeniyet zenginliğinden, sanatkârlıklarından, ahirete inançlarından bahsederek burada yaşayan halkımız hakkında bizleri bilgilendirmiştir.

Kitabı oluşturan bölümlerde ilk olarak soykırımın sebebi, amacı ve bu amaca erişebilmek için başvurulmuş yollardan bahsedilmiştir. Eserde 20. yüzyılın başlarında Ermenilerin, Osmanlı Devleti'ne ve Azerbaycan Türklerine ait olan arazilerde hak iddia etmeleri ve hayalleri olan büyük Ermenistan Devleti planını hayata geçirmek istemeleri konu alınmıştır. Ermeniler bu arzularına ulaşabilmek için mitingler düzenlemişler, komiteler kurmuşlar, hatta bölgedeki Türklerin onlara soykırım yaptıklarını bile iddia etmişlerdir. Bu anlamda Rusya'dan da destek görmeleri söz konusudur. Rusya'nın amacı ise Şark siyasetini uygulamak, ayrıca Azerbaycan Türklerini milli bağımsızlık mücadelesinden vazgeçirerek esaret altında tutmaktır. Rusya bu politikasını uygulamak için Ermenilerle karşılıklı bir güvenlik antlaşması imzalayarak onları açık bir şekilde Azerbaycan Türklerine karşı silahlandırma imkânı tanımıştır.

Tanıtilen eserde, Karabağ ve Azerbaycan topraklarını işgal eden Ermenilerin, Büyük Ermenistan'ı kurmak için ilk planları Azerbaycan Türkleri'ni yerlerinden, yurtlarından uzaklaştırmak, sürgün etmek olduğundan, Azerbaycan Türklerine karşı 1905-1907 yılları arasında acımasız soykırımlar gerçekleştirilmesinden ve Azerbaycan Türkleri'nin daha sonradan 1918-20 yıllarında ikinci defa kendi topraklarından, yurtlarından sürüldüklerinden söz edilmiştir.

Eserin devamında Hocalı Katliamı uygulama usulleri ve neticeleri üzerinde durulmuştur. Eserde, olaylar zinciri 1988 yılında Ermeniler Azerbaycan'ın iç kesimlerine kadar sokulmalarıyla başlamış, ilk başlarda Ermeni- Azerbaycan Türkleri arasında silahlı bir çatışma olarak görülmüşse de daha sonraları bölgesel bir savaş halini almasıyla devam etmiştir. Hocalı köyü stratejik açıdan önemli bir yer olduğundan Ermeni silahlı güçleri için buraya saldırımları çoktan planlanarak birçok devletlerin yardım ve desteği ile gerçekleşmiştir. Yazar, Ermenilerin Hocalı köyünü nasıl abluka altına aldıklarından, kara yoluyla ulaşım kapatılarak helikopter yolu ile tüm giriş çıkışı engellemelerinden ve bu olaylar

sonrasında buradaki birçok Türk vatandaşımızı acımasızca şehit etmeleri üzerinde konuyu bizlere aktarmıştır ve sürekli olarak bitmek bilmeyen Ermeni baskıları, her gün toprakla saldırımları, ağır silahlarla Azerbaycan Türkleri'nin evleri, yaşadıkları bölgeleri bombalamaları da yine bu vahşeti gözler önüne sermektedir. Bütün şehirlerdeki tarihi Türk eserleri yok edilerek doğa ve çevre kalıcı zararlara uğratılmıştır. Bölgede yaşayan vatandaşlarımızın bu acıya nasıl maruz kaldıklarına eser sayesinde tanık oluyoruz. Ayrıca kitapta yazar tarafından bu katliama şahit olan vatandaşlarımızın hatıratlarına da bolca yer verilmiştir.

Eserin sonlarına doğru ise, Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanı'nın Hocalı soykırımında kurban olanların hatırası için *sükut dakikası* adı altında fermanına rastlanılmaktadır. Fermanında bu katliamda halkın kurtarılmasında öncülük edenlere *Milli Kahraman* adı verilerek bu kişilerin isimleri yer almıştır.

Eserde ek olarak Ermenilerin zulmüne maruz kalan şehitlerin ve bu katliam esnasında ebeveynini yitiren çocukların isimlerine, kaybolan veya durumu belli olmayanlar ve soykırım esnasında tamamen yok olan ailelerin adlarına da yine yazar tarafından tablolar halinde yer verilmiştir.

Eser, gerçek anlamda genç araştırmacıları da bu konuda bilgilendirmek ve bu alanda uzmanlaşmak isteyenlere bir yol haritası çizebilecek düzeydedir. Konu öz bir şekilde anlatılmıştır. Ayrıca kitapta anlatılanlar itibariyle Ermenilerin Türkler hakkındaki asparagas iddialarına cevap verilmiş, gerçekler gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

Tarihe bakılınca Türklerin tarihi kendi topraklarında bile Türklere karşı yapılan katliam, soykırımlarla doludur. 26 Şubat 1992’de Türkler, Ermeniler tarafından yüzyılın en acımasız, işkenceli, kanlı soykırımına maruz kalmışlardır. İnsanlık adına Ermeniler tarihin en acımasız soykırımını gerçekleştirerek silahsız, güçsüz, sivil insanları acımasız, vahşice öldürmüşlerdir. Türkiye’de bu alanda detaylı bir araştırma olmadığı için eser gerçekler açısından eksikliği karşılayabilecek düzeydedir.